

PROF. DR ALEKSANDRA ČAVOŠKI

DR JOVAN ĆIRIĆ

**STRU KOVNA UDRUŽENJA
U OBLASTI PRAVOSUĐA**

BEOGRAD, 2011.

Izdavač:
Udruženje tužilaca i zamenika javnih tužilaca Republike Srbije

Tehničko uređenje i dizajn:
Miroslav Krstić
Petar Andrić

Tiraž:
500

Štampa:
ATC Beograd

MEĐUNARODNI PROPISI O STRUKOVNIM UDRUŽENJIMA

Strukovna udruženja u oblasti pravosuđa igraju važnu ulogu u zaštiti prava, interesa i ugleda pravosudne struke. Ovakva udruženja su od neprocenjivog značaja u zemljama u tranziciji koje se susreću sa sveobuhvatnim reformama nacionalnih pravosudnih sistema. Štaviše, kako je oblast pravosuđa i unutrašnjih poslova vremenom postala jedna od važnih oblasti kojima se EU bavi, sve je veća tendencija stvaranja mreža između nosilaca pravosudnih funkcija kako bi se pojednostavili sudski postupci sa stranim elementom, ali i postigla određena unifikacija krivičnog i građanskog prava u EU.

Značaj ovih udruženja prepoznat je u velikom broju međunarodnih i regionalnih instrumenata od kojih će biti pomenuto samo nekoliko. Kada govorimo o međunarodnim izvorima posebno mesto zauzimaju Osnovni principi UN o nezavisnosti sudstva, koji garantuju slobodu izražavanja i udruživanja i pravosudnim strukovnim udruženjima:

- 8. U skladu sa opštom Deklaracijom o pravima čoveka, sudije, kao i drugi građani, uživaju slobodu izražavanja uverenja, udruživanja i okupljanja; međutim, u ostvarivanju tih prava, moraju se uvek ponašati tako da čuvaju dostojanstvo svog poziva i nepristrasnost i nezavisnost sudstva.
- 9. Sudije mogu da osnivaju udruženja sudija ili druge organizacije i da stupaju u njih da bi branili svoje interese, unapređivali profesionalno usavršavanje i štitili nezavisnost sudstva.¹

Od regionalnih dokumenata važno je pomenuti Evropsku povelju o statutu za sudije usvojenu u okviru Saveta Evrope², kojom se takođe predviđa sloboda osnivanja strukovnih udruženja:

¹“Ljudska prava – međunarodni dokumenti”, priredili dr Vojin Dimitrijević i dr Đorđe Lazin, Centar Marketing, Beograd 1993, str. 321.

² Videti: Prilog br. 1.

- 1.7. Profesionalna udruženja kojima sudije mogu slobodno da pristupe značajno doprinose odbrani onih prava koja sudijama garantuje zakon, naročito u odnosu na organe vlasti i tela uključena u proces donošenja odluka koje se tiču sudija.³

Još jedan od dokumenata donetih u okviru Saveta Evrope, jeste Preporuka R (94) 12 Saveta ministara državama članicama o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija koja se u okviru četvrtog načela bavi pitanjem udruživanja i predviđa:

- Sudije su slobodne da osnivaju udruženja koja samostalno ili sa drugim telima imaju zadatak da čuvaju sudijsku nezavisnost i štite interese sudija.⁴

Okvirni globalni akcioni plan za sudije u Evropi⁵ takođe se bavi pitanjem slobode udruživanja kao jednom od aktivnosti u cilju unapređenja nezavisnosti, nepristrasnosti sudija u vršenju svojih nadležnosti. Tako se u okviru oblasti „Pravosuđe i mediji“ zahteva dalja analiza uloge strukovnih udruženja tužilaca kako bi se utvrdile aktivnosti kojima se doprinosi jačanju njihovog položaja.

Budući da strukovna udruženja imaju pravni status nevladinih organizacija na njih se primenjuje i Preporuka Komiteta ministara o pravnom statusu nevladinih organizacija⁶. Ovim dokumentom daju se preporuke koje se odnose na osnivanje, članstvo, sticanje pravnog subjektiviteta, ogranke, upravljanje udruženjem, raspolaganje sredstvima, odgovornost i učestovanje u donošenju odluka. Preporukom se posebna pažnja posvećuje neophodnosti učešća nevladinih organizacija u postupku donošenja odluka na svim nivoima vlasti bez ikakve diskriminacije, što obuhvata traženje njihovog mišljenja i učešće u javnim raspravama. U tom cilju neophodna je potpuna sloboda izražavanja stavova i olakšan pristup informacijama i dokumentima od značaja za usvajanje određenog akta ili sprovođenje određene politike.

Kao što se može zaključiti, ovim dokumentima garantuje se sloboda osnivanja pravosudnih strukovnih udruženja, koja na prvom mestu igraju važnu ulogu u zaštiti prava i interesa nosilaca pravosudnih funkcija. Međutim, pored ove funkcije strukovna udruženja treba da potpomognu očuvanje sudske nezavisnosti, kao i da spreče politički uticaj na pravosudni sektor. Konačno, strukovna udruženja doprinose jačanju ugleda svih pravosudnih profesija i lakšem prihvatanju etičkih standarda među nosiocima pravosudne funkcije.

³ “Pravosudni saveti”, prof. dr Vesna Rakić-Vodinić i drugi, Institut za uporedno pravo, Beograd 2003, str. 229.

⁴ Op. cit, str. 226.

⁵ <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE%282001%2924&Sector=secDGHL&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=FEF2E0&BackColorIntranet=FEF2E0&BackColorLogged=c3c3c3>

⁶ <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1194609>

NACIONALNA UDRUŽENJA

2.1 UDRUŽENJE TUŽILACA UKRAJINE

Udruženje tužilaca Ukrajine⁷ osnovano je 2005. godine kao udruženje građana na osnovu Zakona o udruženju građana (registrovano kao udruženje građana u registru koji vodi Ministarstvo pravde Republike Ukrajine). Ustanovljeno je u cilju zaštite prava i interesa svojih članova, očuvanja dobrog ugleda javno-tužilačkog poziva kako u Ukrajini tako i širom sveta i pružanja pomoći javnim tužilaštvima u uspostavljanju vladavine prava i pravnog poretka.

Kako bi se ispunili ovi ciljevi Udruženje je Statutom predvidelo sledeće zadatke Udruženja:

- predstavljanje interesa članova Udruženja u državnim organima, sudovima i javnim ustanovama;
- promovisanje preventivnih mera kojima se doprinosi smanjenju disciplinskih i drugih povreda koje tužioci učine u profesionalnom svojstvu, kao i aktivno promovisanje moralnih i etičkih standarda u ukrajinskim javnim tužilaštvima;
- uspostavljanje kontakata sa tužiocima, javnim tužilaštvima i udruženjima širom sveta u cilju razmene informacija;
- garantovanje nezavisnosti tužilaca i zaštite u slučaju političkog uticaja na njihov rad;
- pružanje pravne, praktične i druge vrste pomoći članovima Udruženja u slučaju povrede njihovih prava;
- organizovanje obuke tužilaca u cilju poboljšanja njihovog obrazovanja;
- promovisanje naučnoistraživačke delatnosti Udruženja i organizovanje stručnih i naučnih takmičenja;
- izrada predloga propisa i drugih pravno neobavezujućih akata u cilju reforme i poboljšanja položaja javno-tužilačke struke;

⁷ <http://www.uap.org.ua/en/index.html>

- organizovanje obrazovnih, sportskih i kulturnih aktivnosti za svoje članove i
- dodeljivanje priznanja svojim članovima.

Članovi Udruženja mogu biti kako sadašnji tako i bivši nosioci javnotužilačke funkcije u Ukrajini. Prava i obaveze članova Udruženja propisani su Statutom Udruženja kojim se takođe predviđa i isključenje iz članstva zbog težih povreda utvrđenih prava i obaveza.

Udruženje osniva svoja odeljenja (ogranke) na celoj teritoriji Ukrajine. Odeljenja mogu da dobiju pravni subjektivitet registrowanjem u lokalnim pravosudnim organima nadležnim za poslove registrovanja.

Udruženje ima sledeće organe: Konferenciju Udruženja (odgovara Skupštini udruženja), Upravni odbor, predsednika i potpredsednike Udruženja i sekretara Udruženja. Svi organi, osim potpredsednika, biraju se na pet godina. Ne postoji ograničenje u ponovnom vršenju iste funkcije. Udruženje saraduje sa državnim i drugim javnopravnim organizacijama, sindikatima i naučnoistraživačkim ustanovama.

2.2 UDRUŽENJE JAVNIH TUŽILACA BUGARSKE

Udruženje tužilaca Bugarske⁸ osnovano je 1997. godine kao dobrovoljno, nepolitičko i profesionalno udruženje tužilaca Bugarske. Pored lica koja trenutno vrše javno-tužilačku funkciju, članovi udruženja mogu da budu i bivši nosioci ove pravosudne funkcije.

Ciljevi Udruženja su sledeći:

- udruživanje svih onih koji su deo javnotužilačkog sistema Bugarske;
- pružanje neophodnih informacija i razmena stručnih mišljenja u cilju rešavanja nedoumica iz prakse;
- analiza javnotužilačke teorije i prakse kako bi se povećao stepen stručnosti tužilaca;
- povećanje posvećenosti javnotužilačkom pozivu;
- povećanje otvorenosti rada javnih tužilaca u toku jačanja demokratskog poretka i vladavine prava;
- jačanje društvenog položaja tužilaca, staranje o njihovim životima i zaštita njihovih prava i interesa;
- širenje međunarodnih veza kao i razvijanje saradnje sa tužiocima u regionu i širom sveta.

⁸ http://apb.prb.bg/home/index.php?option=com_content&view=article&id=45%3Adobre-doshli&catid=40%3Awelcome&lang=en

Kako bi se ovi ciljevi dostigli, Udruženje održava kontakte sa tužiocima; razmenjuje informacije; bavi se izdavačkom delatnošću i distribucijom svojih objavljenih izdanja; stara se o zaštiti prava i interesa tužilaca kao i o afirmaciji njihove struke; afirmiše dobru profesionalnu etiku među nosiocima javnotužilačke funkcije i održava dobar ugled struke; organizuje stručne i naučne seminare; uspostavlja kontakte sa organizacijama na različitim nivoima vlasti u cilju saradnje i razmene informacija; organizuje razmene članova u cilju jačanja saradnje između tužilaca na međunarodnom nivou; pruža pomoć tužiocima u izradi i sprovođenju projekata vezanih za pravosudnu reformu i nabavku tehničke opreme; nastoji da predlaže nadležnim organima kandidate za tužilačku funkciju; štiti radnopravna i druga prava tužilaca i podstiče članove na davanje komentara o izmenama pravosudnih zakona.

Organi Udruženja su Skupština Udruženja, Upravni odbor, predsednik i dva zamenika predsednika. Upravni odbor, predsednik i njegovi zamenici biraju se na tri godine i mogu biti reizabrani.

2.3 UDRUŽENJE TUŽILACA REPUBLIKE MAKEDONIJE

Udruženje tužilaca Makedonije⁹ osnovano je 30. juna 1999. godine kao dobrovoljno, nepolitičko i profesionalno udruženje. Članovi Udruženja mogu biti javni tužioc, zamenici javnih tužilaca, sekretari, savetnici i stručni savetnici zaposleni u javnim tužilaštvima, kao i penzionisani javni tužioc i zamenici.

Osnovni ciljevi Udruženja definisali su Statutom i ogledaju se u:

- doslednoj primeni Ustava i zakona Republike Makedonije, međunarodnih ugovora koje je ratifikovala Skupština i jačanju načela vladavine prava;
- jačanju i afirmaciji društvenog položaja i ugleda javnih tužilaca; zalaganju za doslednu primenu i poboljšanje profesionalnih standarda i interesa javnih tužilaca;
- aktivnom odnosu i učestvovanju u projektima za reformu pravnog sistema Republike Makedonije, a naročito u reformi krivičnog zakonodavstva;
- preduzimanju aktivnosti za stalno obrazovanje i stručno usavršavanje javnih tužilaca;
- preduzimanju aktivnosti za usavršavanje tehničkih i tehnoloških uslova za rad javnih tužilaca;
- razvijanju i unapređenju saradnje između članova Udruženja;

⁹ <http://zjorm.org.mk/Index-APPRM.htm>

- 🌱 saradnji sa drugim udruženjima Republike Makedonije i saradnji i razmeni iskustava sa udruženjima iz drugih zemalja;
- 🌱 međunarodnoj afirmaciji i saradnji Udruženja javnih tužilaca Republike Makedonije sa Međunarodnim udruženjem tužilaca i ostalim međunarodnim udruženjima.

Organi Udruženja su Skupština, Izvršni odbor i predsednik. Predsednik se bira na tri godine i može biti reizabran. Njemu pomažu dva potpredsednika i sekretar Udruženja. Izvršni odbor ima 13 članova.

Radi lakšeg funkcionisanja Udruženja formirano je pet radnih grupa za različita pitanja:

1. Komisija za obrazovanje;
2. Statutarna komisija;
3. Komisija za saradnju sa nevladinim organizacijama i drugim udruženjima;
4. Komisija za međunarodne odnose;
5. Komisija za izdavačku delatnost.

2.4. UDRUŽENJE TUŽILACA MAĐARSKE

Udruženje tužilaca Mađarske okuplja 913 tužilaca i stručnih saradnika što čini 60% od ukupnog broja mogućih članova Udruženja. Postoje još dva nacionalna udruženja za zaposlene u javnim tužilaštvima i to:

- 🌱 *Pro Iustitia* Udruženje za pripravnike i stručne saradnike, što čini 20% od ukupnog broja mogućih članova;
- 🌱 Sindikat Mađarske za zaposlene u javnim tužilaštvima koji okuplja 23,4% od ukupnog broja zaposlenih u ovim organima.

Udruženje je osnovano kao udruženje građana na osnovu Zakona o osnivanju udruženja iz 1989. godine. Ustav Mađarske iz 1949. godine u članu 69 garantuje pravo svakog da osniva ili da postane član udruženja. Članom 53, stavom 2 predviđeno je ograničenje za javne tužioce koji ne smeju da budu članovi političkih partija niti da obavljaju bilo koju političku funkciju. Položaj nosilaca javnotužilačke funkcije utvrđen je Zakonom o službi u javnom tužilaštvu.

Osnivanje ovog strukovnog udruženja podržao je glavni tužilac nakon političkih reformi 1989. godine, što je nastavljeno i uspostavljanjem demokratske vlasti u ovoj zemlji. Javne tužioce postavlja glavni tužilac nakon održavanja konkursa. Udruženje nema nikakvih nadležnosti u izboru tužilaca. Međutim, Udruženje ima važnu ulogu u imenovanju kandidata za javnotužilačke organe kao što su Veće tužilaca i Savet zaposlenih u javnim tužilaštvima (na regionalnom i nacionalnom nivou).

Udruženje nema nikakvu ulogu u obuci tužilaca, tačnije nema nikakav uticaj na rad Centra za obuku tužilaca. Međutim, samo Udruženje ima svoj program obuke tužilaca i tužilačkih pripravnika. Udruženje organizuje dva takmičenja; jedno posvećeno veštinama javnog izlaganja na sudu, a drugo veštinama pisanja. Udruženje nema svoje predstavnike u ustanovama koje

su zadužene za obuku. Međutim, predsjednik Udruženja prisustvuje godišnjim sastancima na kojima se razmatra i usvaja plan obuke tužilaca.

Samo članstvo u Udruženju ne doprinosi boljem ocenjivanju rada javnog tužioca, iako su rezultati Udruženja posredno značajni za napredovanje tužilaca koji su članovi Udruženja. Iako Zakon predviđa tzv. slobodne sate za članove koji su u rukovodećim organima Udruženja, u praksi se ova norma ne primenjuje i nema uticaj na raspodelu predmeta na tužioce. Važno je da rad u Udruženju ne utiče na ispunjavanje zadataka tužioca u vršenju svoje funkcije.

Udruženje nema pravo na sredstva iz državnog budžeta, već mora samo da se stara o obezbeđenju sredstava za rad. Međutim, važno je pomenuti da se mnoge aktivnosti Udruženja finansiraju iz sredstava Kancelarije glavnog tužioca Mađarske.

2.5. UDRUŽENJE SUDIJA I TUŽILACA NEMAČKE

Udruženje sudija i tužilaca Nemačke¹⁰ jedno je od najvećih strukovnih udruženja u Evropi osnovano davne 1909. godine. Ovo udruženje okuplja 25 strukovnih udruženja čiji članovi pripadaju različitim pravosudnim profesijama na svim nivoima vlasti.¹¹

Ideja za osnivanje Udruženja potekla je od bavarskog udruženja sudija koje je predložilo okupljanje različitih udruženja sudija i tužilaca u Udruženje sudija Nemačke kako bi se osigurala potpuna nezavisnost sudija od političkog uticaja. Prvo sedište Udruženja bilo je u Minhenu.¹² Prvobitne aktivnosti Udruženja imale su za cilj jačanje nezavisnosti sudija, da bi u poslednjih nekoliko decenija preusmerilo svoju pažnju na reformu sistema javnog tužilaštva.

Osnovni ciljevi Udruženja su afirmacija pravosuđa, očuvanje nezavisnog i nepristrasnog pravosuđa i afirmacija profesionalnih, ekonomskih i društvenih interesa sudija i tužilaca. Kako bi uspešno ostvarilo ove ciljeve Udruženje je od samog početka bilo aktivno i u davanju mišljenja o predlozima pravosudnih zakona. Udruženje je posebno aktivno u razmatranju svih pitanja koja se odnose na organizaciju pravosuđa i položaj nosilaca pravosudnih funkcija, kao što su izrada i primena etičkih standarda, pitanje materijalne nezavisnosti nosilaca ovih funkcija, kao i davanje izjava i mišljenja u javnosti o svim ovim pitanjima. Udruženje daje i specijalna priznanja istaknutim članovima pravosuđa.

Organi Udruženja su Savezna skupština predstavnika koja je najviše zakonodavno telo Udruženja, Izvršni odbor i Sekretarijat. Pored ovih glavnih organa Udruženje ima i radna tela u obliku 13 tematskih komisija koje su zadužene da pripreme mišljenje o određenom zakonodavnom aktu koji se tiče pravosudne struke.

¹⁰ <http://www.drb.de/cms/index.php?id=39>

¹¹ Verein der Richter und Staatsanwälte in Baden-Württemberg e. V.; Bayerischer Richterverein e. V.; Deutscher Richterbund - Landesverband Berlin e. V.; Bund der Richter und Staatsanwälte - Landesverband Brandenburg e. V.; Verein Bremischer Richter und Staatsanwälte; Hamburgischer Richterverein e. V.; Deutscher Richterbund - Landesverband Hessen; Richterbund Mecklenburg-Vorpommern; Niedersächsischer Richterbund; Bund der Richter und Staatsanwälte in Nordrhein-Westfalen e. V.; Deutscher Richterbund - Landesverband Rheinland-Pfalz; Deutscher Richterbund - Landesverband Saarland; Sächsischer Richterverein; Richter- und Staatsanwaltsbund in Sachsen-Anhalt; Schleswig-Holsteinischer Richterverband; Thüringer Richterbund; Bund der Richterinnen und Richter der Arbeitsgerichtsbarkeit (BRA); Verein der Richterinnen und Richter des Bundesarbeitsgerichts; Verein der Richterinnen und Richter am Bundesfinanzhof; Verein der Bundesrichter und Bundesanwälte beim Bundesgerichtshof e. V.; Verein der Richter beim Bundespatentgericht e. V.; Verein der Bundesrichter beim Bundessozialgericht; Bund Deutscher Finanzrichterinnen und Finanzrichter; Bund Deutscher Sozialrichter; Wehrdienstlicher Bund.

¹² Od 1999. godine sedište Udruženja je u Berlinu.

2.6. UDRUŽENJE NOSILACA PRAVOSUDNE FUNKCIJE FRANCUSKE

Udruženje nosilaca pravosudne funkcije Francuske (*Syndicat de la magistrature*)¹³ osnovano je 8. juna 1968. godine i okuplja oko 30% predstavnika pravosudne profesije u Francuskoj. Za razliku od zemalja u tranziciji, u frankofonim zemljama pravosudna strukovna udruženja okupljaju skoro sve predstavnike pravosudne funkcije.

Osnovni ciljevi Udruženja sastoje se u:

- garantovanju potpune nezavisnosti pravosuđa;
- analizi i afirmaciji neophodnih pravosudnih reformi koje se odnose na organizaciju pravosuđa, izbor i napredovanje nosilaca pravosudnih funkcija;
- očuvanju profesionalnih interesa nosilaca pravosudne funkcije;
- informisanju članova o pitanjima vezanim za pravosudnu struku;
- zaštiti slobode i demokratskih načela.

U svrhu ispunjavanja ovih ciljeva Udruženje preduzima raznovrsne aktivnosti koje obuhvataju sve aspekte organizacije i rada pravosuđa, kao i praćenje razvoja prakse u svim pravnim oblastima. Kao najvažnije mogu se navesti sledeće aktivnosti:

- aktivnosti usmerene na okupljanje predstavnika pravosudne struke i razmenu mišljenja i stavova kako u vezi sa radom pravosuđa tako i u vezi sa nedoumicama iz prakse. Udruženje organizuje godišnje simpozijume i objavljuje stručni časopis koji se zove "Justice";
- učestvovanje u radu drugih organa – Udruženje učestvuje u radu Visokog saveta pravosuđa, Komisije za napredovanje i Odboru direktora Nacionalne škole za pravosuđe. Udruženje učestvuje u zaštiti prava tužilaca u disciplinskim postupcima pokrenutim protiv svojih članova;
- stvaranje partnerskog odnosa – Udruženje uspostavlja partnerske odnose sa predstavnicima civilnog društva kao i sa mnogim drugim organizacijama od značaja za pravosudnu profesiju (advokatskom komorom, ustanovama za izvršenje zatvorskih sankcija, drugim strukovnim udruženjima);
- aktivnosti vezane za afirmaciju pravosudne profesije – informisanje medija i političkih stranaka o problemima u pravosudnom sistemu;
- uspostavljanje međunarodnih odnosa – aktivnosti koje imaju za cilj zaštitu prava i interesa nosilaca pravosudne profesije na međunarodnom i regionalnom planu. U tom cilju Udruženje je pristupilo Evropskom udruženju sudija i tužilaca (MEDEL).

¹³ <http://www.syndicat-magistrature.org/Qu-est-ce-que-le-Syndicat-de-la.html>

Sa puno osnova bi se moglo reći da pojedina strukovna udruženja, kao na primer u Francuskoj, predstavljaju neku vrstu sindikata tj. sindikalnih organizacija. Na neki način to se potvrđuje i u događajima u Francuskoj iz februara 2011. godine, gde je udruženje francuskih magistrata (sudija i tužilaca) izvelo akciju, koja po mnogo čemu podseća na klasične sindikalne akcije.

Naime, magistrati su nedavno izašli na ulice francuskih gradova, organizujući prote-ste protiv predsednika Sarkozija i njegove kritike na rad pravosuđa u Francuskoj. U tom smislu danima su francuski sudovi postupali samo u urgentnim slučajevima koji ne trpe odlaganje. Demonstracije su bile organizovane u Marselju, Parizu, Lionu, Bordou, Nantu, Mecu, itd. Izvesna Leticija Pere, 18-godišnja konobarica, nestala je, tj. ubijena je u januaru 2011. godine u jednom malom mestu u unutrašnjosti Francuske. Nedugo nakon toga policija je kao glavnosumnjičenog uhapsila izvesnog 31-godišnjeg Tonija Mejona, za kojeg se ispostavilo da ima kriminalni dosije i da je već ranije osuđivan i to za silovanje.¹⁴ On je za to delo silovanja, pre izvesnog vremena bio pušten iz zatvora i to pušten, a bez da mu je bio dodeljen službenik za uslovni otpust tzv. „Probation officer“, što je Sarkozy okvalifikovao kao očiglednu grešku pravosuđa. Na protestima sudija, magistrata, tom prilikom je rečeno da pravosuđe u Francuskoj kuburi sa znatnim ekonomskim problemima, da pre svega nema dovoljno kadrovskih kapaciteta da bi se svi neophodni poslovi odradili na najbolji mogući način. Istaknuto je tom prilikom da u Nantu na primer, svega 17 službenika za uslovni otpust ima za zadatak da prati čak 3.300 lica na uslovnom otpustu, te da je u takvim uslovima nemoguće raditi na zadovoljavajući način. Francuske sudije i magistrati, istakli su tom prilikom da komentari koji dolaze od strane visokih zvaničnika, a na račun pravosuđa, komentari od strane predsednika Sarkozija na račun rada magistrata, uvek imaju izrazito negativan efekat na poverenje građana u rad sudova.

¹⁴ O čitavom događaju, može se pročitati u tekstu pod naslovom „Angry French Judges Strike over Sarkozy comments“ na adresi: www.bbc.co.uk/news/world-europe-1241440

2.7. THE NATIONAL DISTRICT ATTORNEYS ASSOCIATION

National District Attorneys Association je najstarije i najveće profesionalno udruženje tužilaca u SAD koje okuplja tužioce iz okružnih tužilaštava, tužilaštva država članica, kancelarije saveznog vrhovnog tužioca i tužilaštava srezova i gradova nadležnih za krivično gonjenje u svakoj državi članici i na teritoriji SAD-a. Ovo udruženje osnovali su tužioci na lokalnom nivou davne 1950. godine kako bi afirmisali svoja prava i interese. Članovi Udruženja se redovno sastaju sa predstavnicima Ministarstva pravde, članovima Kongresa i članovima nacionalnih udruženja tužilaca kako bi imali uticaja na formiranje politike i usvajanje propisa koji se tiču tužilačke funkcije.

Osnovni ciljevi Udruženja sastoje se u:

- očuvanju časti i ugleda tužilačke funkcije u SAD na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.
- poboljšanju i olakšavanju funkcionisanja pravosuđa u SAD; afirmaciji prava i pravnog istraživanja, širenja znanja i stalnog obrazovanja tužilaca, advokata, organa unutrašnjih poslova i ostalih zainteresovanih lica;
- objavljivanju i distribuciji članaka, izveštaja, monografija i ostalih radova o pravnim i drugim srodnim temama; i
- pružanju znanja, veština i podrške tužiocima na nacionalnom i lokalnom nivou kako bi obavljali svoju dužnost na ispravan način i osigurali javnu sigurnost i zaštitu prava svih ljudi.

Kako bi ispunilo ove ciljeve Udruženje se bavi obukom tužilaca, naučnoistraživačkom delatnošću, pružanjem tehničke pomoći i izdavačkom delatnošću. Posebno je interesantna tehnička pomoć koja se pruža na zahtev bilo kog tužioca i koja obuhvata vršenje empirijskih istraživanja, prikupljanje podataka i njihovu analizu, ocenu određenih pokazatelja, analizu potrebe formulisanja određene politike i slično. Ovu pomoć pružaju tužioci koji rade za Udruženje i stručni su za pravnu materiju koja potpada pod tužilačku nadležnost. Trenutno ih ima 24 u Udruženju.

Ovim udruženjem rukovodi Odbor direktora koga čine direktori država koje imenuju odbori tužilačkih udruženja na nivou svake države, sadašnji i negdašnji zvaničnici Udruženja. Osoblje Udruženja čine predsednik, izabrani predsednik, blagajnik, pomoćnik blagajnika, sekretar, pomoćnik sekretara i deset potpredsednika, koje bira Odbor Udruženja na godinu dana. Odlazeći predsednik Udruženja postaje predsednik Odbora direktora.

Radi lakšeg funkcionisanja Udruženja osnivaju se odbori zaduženi za određenu materiju. Tako u ovom trenutku Udruženje ima 13 odbora i to za računovodstvo i reviziju; kontrolu kriminaliteta; etiku; finansije; maloletničko pravosuđe i porodično pravo; zakonodavstvo; članstvo; tužiocima na nivou grada; imenovanje; nauku i tehnologiju; medije i komunikaciju; zatvore i resocijalizaciju i žrtve.

Udruženje ima sedišta u Aleksandriji, Virdžiniji, kao i kancelarije u Kolumbiji i Istočnoj Karolini.

2.8. THE AUSTRALIAN ASSOCIATION OF CROWN PROSECUTORS

Udruženje tužilaca Krunske tužilačke službe Australije okuplja sve nosioce tužilačkih funkcija na različitim nivoima vlasti. Osnovano je 1999. godine kao nepolitička i nevladina organizacija. Trenutno ima 350 članova. Udruženje može imati i počasne članove, a poznaje i ustanovu grupnog članstva.

Izvršni odbor Udruženja čini predsednik, tri potpredsednika, sekretar i blagajnik i u njima su zastupljeni članovi koji predstavljaju sve tužilačke okruge u Australiji. Jedanput godišnje se održava godišnji sastanak svih članova Udruženja, a izuzetno može se sazvati i vanredni sastanak. Odluke na ovim sastancima se donose prostom većinom. Sedište Udruženja je u Sidneju.

Osnov i ciljevi Udruženja sastoje se u:

- pospešivanju profesionalnih, obrazovnih i strukovnih interesa tužilaca;
- održavanju kontakata između tužilaca različitih nadležnosti u Australiji i prekomorskih tužilaca;
- pospešivanju standarda tužilačke struke;
- zaštiti nezavisnosti tužilaca;
- unapređenju mišljenja o zakonodavnoj reformi i učestvovanju u pravosudnim reformama.

2.9. ŠPANIJA

Kada je u pitanju Španija, treba reći da su se i španske sudije nedavno odlučile na štrajk. U februaru 2009. godine, nešto manje od polovine španskih sudija stupilo je u jednodnevni štrajk, tokom kojeg su samo najhitniji slučajevi bili rešavani. Sudije su tokom protesta istakle zahtev da sistem treba značajno modernizovati, ali da pre svega treba da bude primljeno još 1.000 novih sudija, kako bi se postojeće sudije rasteritili, a postupci ubrzali. Ministar pravde je na to odgovorio da sudije nemaju pravo da štrajkuju i da dotične sudije u stvari predstavljaju manjinu sudija u Španiji, te je ministar zatražio od Visokog saveta sudstva da on preduzme akcije protiv štrajkujućih sudija, međutim do sada još nije bilo odgovora, odnosno nije bila pokrenuta nijedna akcija.¹⁵ Drugim rečima, i u Španiji, kao i u Francuskoj, kao i u Italiji, između predstavnika pravosudne i izvršne vlasti, dolazilo je u poslednje vreme do izvesnog „varničenja“ i razmene političkih „udaraca“. To govori da ni u Španiji odnosi između sudija i političara nisu uvek glatki, te da je važno da sudije imaju „iza sebe“ podršku jedne organizacije kao što je udruženje magistrata.

Najjače i najbrojnije pravosudno strukovno udruženje u Španiji, jeste „Asociacion Profesional de la Magistratura“.¹⁶ Ideje i početne inicijative za osnivanje jedne takve strukovne pravosudne organizacije, vezuju se za 1931. godinu i špansku republiku. Te ideje i inicijative su naravno osujećene, najpre španskim građanskim ratom, a nakon toga i periodom Frankove diktature. Ideja o profesionalnom strukovnom udruženju, ponovo se javila tek nakon Frankove smrti, u periodu 1976-78. godina. Na kraju je, 1979. godine formiran i inicijativni odbor, koji je pripremio održavanje prvog konstitutivnog kongresa španskih sudija (magistrata), koji se održao u martu 1980. godine, a ubrzo zatim i drugi 1981. godine, kada se definitivno završava period konačnog konstituisanja „Asociacion Profesional de la Magistratura“. Nakon toga, svake druge godine u različitim gradovima Španije održavaju se kongresi, na kojima se raspravlja o različitim temama, zauzimaju različiti stavovi o aktuelnim društveno-političkim i ekonomskim pitanjima, itd. Ovo špansko udruženje objavljuje nekoliko puta godišnje časopis „Deliberacion“, koji tretira i stručne, ali i aktuelne političke teme, kada je reč o položaju pravosuđa u Španiji. Naravno, statutom same organizacije, predviđeno je da su osnovni ciljevi „Profesionalnog udruženja magistrature“, promovisanje najvažnijih demokratskih principa vladavine prava, kao i zaštita od svih potencijalnih napada, tj. ugrožavanja nezavisnosti sudija, te sveukupna briga za socio-ekonomski položaj sudija. Po tome se naravno, ova organizacija, kao i po tome što direktno organizuje edukaciju i kurseve za svoje članove,¹⁷ ne razlikuje bitno od svojih pandana u drugim zapadnoevropskim državama, kao što su Francuska, Italija, itd.

¹⁵ U članku pod naslovom „Spanish Judges on one-day Strike“, dostupno na internet adresi: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/789695.stm>

¹⁶ www.magistratura.es

¹⁷ Tako je na primer oktobra 2008. u Valenciji bio održan kurs – savetovanje na temu: „Pravda, telekomunikacije i informatičko društvo“.

2.10. ITALIJA

Potrebno je ovde takođe reći nekoliko reči i o odgovarajućem udruženju koje postoji u Italiji. L'Associazione Nazionale di Magistrati je italijansko udruženje sudija i tužilaca, koje je osnovano još daleke 1909. godine, a koje 2011. godine okuplja preko 90 odsto (8.284 od ukupno 8.886) svih magistrata. Statutom ovog udruženja je predviđeno da osnovni njegovi ciljevi budu: afirmacija pravosudne u odnosu na druge grane vlasti; izgradnja uslova da magistrati funkcionišu u skladu sa savremenim dostignućima demokratske pravne države; zaštita pojedinačnih moralnih i ekonomskih interesa magistrata, kao i interesa rodne ravnopravnosti s tim u vezi uvažavanje i promovisanje savremenih naučnih dostignuća u oblasti prava. S tim u vezi, Udruženje izdaje i tromesečni časopis „La Magistratura“ u kojem se govori, uopšteno i pojedinačno o svim ovim problemima. U svojevrstom „ratu“ sa Berluskonijem, odnosno sa pokušajem reforme pravosuđa, te ograničavanjem nadležnosti i vlasti pravosudnog saveta, italijansko udruženje je decembra 2008. godine animiralo brojne međunarodne organizacije, čak i UN, te time, makar za trenutak, odložilo početak najavljivanih reformi.¹⁸

Inače, naročito u poslednje vreme, postoji pravi mali rat između italijanskog udruženja magistrata i premijera Berluskonija. Tako je Berlusconi optužio podružnicu italijanskog udruženja magistrata iz Milana za neprincipijelne napade na njega i mešanje u politički život Italije, ali je predsednik Nacionalne asocijacije, kao i sekretarijat te asocijacije Berluskonija prozivao i prigovarao mu zbog poznatog „seks skandala“.¹⁹

Bilo je i drugih, vrlo konkretnih slučajeva i primera „ratovanja“ italijanskih magistrata i izvršne vlasti. Tako su u jesen 2009. godine u najširoj italijanskoj javnosti, „eksplozivne“ diskusije o slučaju sudije Rajmonda Mesijana. Dotični sudija je osudio Berluskonijevu medijsku kompaniju „Finiinvest“ da u jednom slučaju, slučaju „Mondadori“, plati kaznu – odštetu od 750 miliona evra. Nakon toga, TV-kompanija „Kanal 5“ započinje medijskomaniplativnu kampanju protiv dotičnog sudije i njegovog privatnog života. Cela situacija je uzburkala najširu javnost a reagovalo je i italijansko udruženje magistrata, kritikujući sve učestaliju praksu zadiranja u privatnost sudija, čime se znatno ugrožava nezavisnost sudija. Sudija je tajno praćen i sniman od strane novinara Kanala 5 i iako nije bilo ničeg neobičnog u ponašanju sudije Mesijana, novinari su o njemu govorili kao o vrlo ekstravagantnoj osobi, a takvim ocenama se pridružio i jedan njegov neimenovani kolega pravnik u tekstovima objavljenim u listu „Il Giornale“. Sve je to isprovociralo italijansko udruženje magistrata da u nekoliko navrata stane u zaštitu privatnosti sudije Mesijana, ali i svih drugih sudija, te prakse koja ugrožava nezavisnost pravosuđa.²⁰

¹⁸ http://it.wikipedia.org/wiki/Associazione_Nazionale_Magistrati

¹⁹ Tekst pod naslovom „Sudije prigovaraju italijanskom premijeru zbog seks skandala“ - „Judges scold Italian PM for sex scandal“ – dostupno na adresi www.presstv.ir/detail/161176.html

²⁰ www.nowitaly.com/giornale/6782/mondadori-mesiano-case-explodes-magistrates-association-against-canal.htm?a=comment

Sve ovo nam pokazuje nekoliko stvari. Uprkos možda suprotnim očekivanjima ni zapadne države sa dugačkom demokratskom tradicijom nisu i ne moraju biti sasvim imune na moguće izazove i ograničenja nezavisnosti sudstva. Odnosno svaka, pa i najdemokratskija izvršna vlast, a kamoli vlast u jednoj Italiji, ili na balkanskim prostorima, po prirodi stvari je sklona da na različite načine ugrožava i ograničava sudijsku nezavisnost, naročito zato što iza tog pravosuđa po prirodi stvari ne stoji ni finansijska, ni politička ni bilo koja druga izrazito respektabilna vlast, kakva stoji iza izvršne vlasti. Upravo je tu, i u tome, značaj pravosudnih strukovnih udruženja, kao neka svodna, krovna zaštita pred nasrtajima izvršne vlasti. Pravosudna vlast je u odnosu na izvršnu sama po sebi slaba, a pogotovu je slaba, ako nasuprot izvršne vlasti stoji jedan sudija, ili tužilac – pojedinac. Zbog toga je uvek korisno da iza pojedinca stane čitavo jedno udruženje, kakvo je udruženje magistrata, bilo Italije, bilo Francuske, bilo Nemačke, ili bilo koje druge zemlje, a ovo naročito kada se radi o tzv. tranzicionim zemljama.

2.11. ENGLSKA I VELS

Iako sudstvo u Engleskoj i Velsu funkcioniše već nekoliko stotina godina, formalno se udruženje magistrata, u savremenom smislu, u ove dve zemlje oformilo tek 1921. godine i to na inicijativu jednog sudije iz Derbija.²¹ Ideja je prihvaćena i gradonačelnik Londona je organizovao prvi, osnivački kongres oktobra 1921. godine, kada je prisustvovalo 200 magistrata i kada je Lord Haldon izabran za prvog predsednika.

Udruženje je u početku bilo malo po obimu, po broju svojih članova, ali treba reći da su odmah, već na samom početku članovi udruženja postali neke vrlo značajne ličnosti u svetu pravosuđa, pa tako na primer i Mardžori Fraj, jedna od prvih žena sudija u Engleskoj, koja je na mesto sudije imenovana upravo 1921. godine.

²¹ www.magistrates.org.uk/

Udruženje je od samog početka svoje članove podsticalo na pohađanje različitih vrsta treninga i programa edukacije, iako potreba za time od strane države, tj. vlade nije bila prepoznata sve do posle Drugog svetskog rata, tj. do 1949. kada je u Engleskoj i Velsu, pod nadzorom i formalnim rukovođenjem Lorda Kancelara, započeta praksa treninga i edukacija za magistrata.

Udruženje se u brojčanom smislu širilo svih ovih godina, pa je tako prve, 1921. godine, bilo oko 500 članova, a već 1945. godine, nešto preko 5.000 članova, dok ih je za 50-godišnjicu bilo oko 16.500, a 2001. bilo je oko 28.000 članova, od čega 26.000 aktivnih sudija i tužilaca, dok je oko 2.000 članova penzionisanih magistrata. Inače Udruženje tvrdi da oko 80 odsto svih magistrata iz Engleske i Velsa jesu članovi ovog udruženja.

Jedan od najvažnijih, osnovnih ciljeva Udruženja jeste da promoviše ujednačenost prakse, naročito kada se radi o krivičnopravnim pitanjima, odnosno o razvoju naučne misli i prakse u ovim oblastima. To se ostvaruje kroz seminare, treninge, stručne sastanke, biltene, publikovanje tzv. priručnika i vodiča kroz praksu, itd.

Druga vrsta ciljeva i delatnosti ovog udruženja tiče se konsultovanja i reprezentovanja svojih članova. Ovo se ostvaruje na taj način što Udruženje članovima vlade, parlamenta i poslanici-ma dostavlja svoja mišljenja o nekim konkretnim pravnim pitanjima i zakonskim predlozima. Udruženje ostvaruje saradnju sa ostalim delovima krivičnopravnog sistema, to će reći i centrima za socijalni rad, centrima za probaciju, itd. Udruženje je u stalnom kontaktu sa medijima na nacionalnom i lokalnom nivou i mediji objavljuju saopštenja, mišljenja, kritike Udruženja.

Udruženje se svojim članovima stalno nalazi na usluzi, dajući im odgovarajuće informacije, ali i konkretne savete i odgovore na neka konkretna pitanja koja se tiču njihovih karijera, njihovog tekućeg rada. U tom smislu 10 puta godišnje štampa se tzv. *Magistratski magazin*, ali isto tako i drugi bilteni, u kojima se tretiraju neka tekuća pitanja i problemi u radu Udruženja. Štampaju se i druge publikacije i o tekućim, ali i o opštim pravnim pitanjima i problemima. Udruženje omogućuje svojim članovima da na blogovima veb-sajta Udruženja, oni diskutuju o najrazličitijim pitanjima i problemima.

Udruženje takođe pokušava da podigne svest najšire javnosti u društvu, kada se radi o najrazličitijim pravnim pitanjima, ali i pitanjima opšteg društvenog značaja. U tom smislu, Udruženje štampa knjige koje su dostupne i značajne i za najširu publiku. Udruženje putem medija upozorava javnost na aktuelne probleme, pa u tom smislu, s vremena na vreme pokreće i odgovarajuće zakonodavne inicijative.

Udruženje ima ulogu i kada je reč o edukaciji i treninzima svojih članova. Ono organizuje seminare, savetovanja, radionice, daje savete i pruža pomoć prilikom organizovanja takvih savetovanja, a takođe i vodi bazu podataka o različitim pitanjima koja su od interesa za članstvo i pruža im usluge u tom smislu.

SLIČNOSTI I RAZLIKE IZMEĐU UDRUŽENJA

Udruženje tužilaca je vrsta strukovne organizacije koja je poznata i prisutna u različitim pravnim sistemima, bilo da se radi o anglosaksonskim ili kontinentalnim pravnim sistemima. Kao što se može videti iz gore navedenih primera, udruženja prevashodno nastaju u cilju očuvanja nezavisnosti i nepristrasnosti pravosudnih profesija. Sva udruženja se osnivaju kao udruženja građana na osnovu nacionalnih zakona koji regulišu ovu vrstu udruživanja. U tranzicionim zemljama, kao što su Bugarska, Ukrajina i Makedonija, ove vrste udruženja su novijeg datuma, dok u zemljama kao što su Nemačka i Engleska, Italija, ove vrste udruživanja imaju vrlo dugu tradiciju.

Kada govorimo o samoj strukturi ovih strukovnih udruženja, uočavaju se izvesne razlike između udruženja. U tranzicionim zemljama je tendencija osnivanja posebnih udruženja za svaku pravosudnu profesiju, te se obično formiraju posebna udruženja koja okupljaju tužioce i sudije. U zemljama koje imaju dugu demokratsku tradiciju obično se osnivaju zajednička udruženja koja okupljaju sve nosioce pravosudne funkcije, te su članovi istog udruženja sudije, tužioci i ostali nosioci pravosudnih funkcija. Tendencija osnivanja zajedničkih strukovnih udruženja je prisutna i u romanskim zemljama, tačnije Francuskoj, Italiji i Portugaliji.

U onim zemljama u kojima se osnivaju posebna udruženja za tužioce postoji određena sličnost u odnosu na članstvo u udruženju. Članovi udruženja po pravilu mogu da budu lica koja trenutno obavljaju dužnost tužioca, penzionisani tužioci i oni koji su u određenom periodu obavljali javnotužilačku funkciju. Razlika između udruženja postoji u odnosu na tužilačke pripravnike koji u nekim zemljama imaju mogućnost učlanjenja u tužilačka udruženja.

Ciljevi udruženja su u velikoj meri isti za sve zemlje koje poznaju ovu vrstu strukovnih udruženja. U načelu se ciljevi odnose na garantovanje nezavisnosti pravosuđa; zaštitu prava i interesa nosilaca pravosudnih funkcija; afirmaciju i jačanje uloge i ugleda članova pravosuđa i učestvovanje u sprovođenju pravosudnih reformi koje se odnose na organizaciju pravosuđa i položaj nosilaca pravosudnih funkcija. Radi ispunjavanja ovih ciljeva udruženja organizuju obuku za tužioce, organizuju stručne i naučne seminare, bave se naučnoistraživačkom i izdavačkom delatnošću, uspostavljaju kontakte sa tužiocima u zemlji i inostranstvu i daju mišljenje o propi-

sima koji se odnose na organizaciju pravosuđa i položaj nosilaca pravosudnih funkcija. Pored ovih, neka udruženja u državama koje imaju dužu demokratsku tradiciju učestvuju i u radu organa koji su nadležni za izbor tužilaca i njihovo obrazovanje. Valja istaći da to ne podrazumeva da ova udruženja imaju formalno pravo predlaganja kandidata na javnotužilačku funkciju.

Što se tiče organizacione strukture udruženja, primetne su velike sličnosti između udruženja. U skoro svim udruženjima se teži da u rukovodilačkim organima bude poštovana geografska zastupljenost tužilaca iz svih delova države u kojoj se udruženje osniva. Organi koji su zajednički svim udruženjima su skupština udruženja koja okuplja sve članove, predsednik, dva ili više potpredsednika i blagajnik.

U najvećem broju zemalja udruženja se finansiraju iz sopstvenih izvora, odnosno iz članarina i ostalih izvora prihoda. Međutim, veliki broj aktivnosti različitih udruženja podržavaju državni organi, te se posredno koriste sredstva iz državnog budžeta.

4.1. MEDEL²²

U 1985. godini 10 nacionalnih udruženja sudija i javnih tužilaca iz 6 zemalja članica EU, uz podršku Evropskog parlamenta, osnovalo je Evropsko udruženje poznato pod imenom „EVROPSKI MAGISTRATI ZA DEMOKRATIJU I OSNOVNA LJUDSKA PRAVA - MEDEL“.

U stvari ideja za osnivanje MEDEL-a nastala je na Visokoj nacionalnoj školi Magistrature u Bordou 1983. na kolokvijumu „Pravda i demokratija u Evropi“. Taj kolokvijum organizovali su sindikat magistrature Francuske i Pravni fakultet u Lilu. Iz kolokvijuma je proizašao papir pod naslovom „Sutrašnje sudije“.

Godine 2006. MEDEL je brojao oko 15.000 članova iz 15 nacionalnih asocijacija sudija i tužilaca iz zemalja članica EU: Nemačka, Belgija, Kipar, Španija, Grčka, Italija, Poljska, Portugaliya, Češka, Rumunija. Sudije iz drugih zemalja su članovi po individualnoj osnovi.

MEDEL ima Administrativni savet i Izvršni odbor. Savet se sastaje svake godine u različitim evropskim gradovima, a njega sačinjavaju po 4 predstavnika svake zemlje. Odbor ima 7 predstavnika izabranih od strane Saveta, imenovanih na 2 godine, s tim da mogu biti birani dva puta uzastopce.

Ciljevi MEDEL-a su: zaštita sudijske nezavisnosti, bespogovorno poštovanje vrednosti demokratije i „vladavine prava“, promocija evropskih vrednosti demokratske kulture, demokratizacija pravosuđa, sloboda izražavanja i okupljanja sudija i javnih tužilaca, poštovanje sloboda i prava manjina, posebno imigranata i socijalna emancipacija najslabijih

Godine 1993. doneta je Deklaracija iz Palerma, što je predstavljalo osnov za donošenje kasnije Evropske povelje statuta o sudijama, koja je pisana uz saradnju sa MEDEL-om. Godine 1996. MEDEL je u Napulju usvojio Deklaraciju o principima javnih tužilaca koja je data u Prilogu br. 2.

²² www.medelnet.org/pages/89_2.html

4.2. MEĐUNARODNO UDRUŽENJE SUDIJA²³

Međunarodna asocijacija sudija (IAJ), osnovana je u Salzburgu (Austrija) 1953. kao profesionalna, nepolitička međunarodna organizacija koja okuplja ne individualne sudije, već nacionalne asocijacije sudija, koje bivaju primljene u organizaciju odlukama Centralnog Saveta.

Glavni cilj je očuvanje nezavisnosti i najosnovnijih mera koje su potrebne da bi se obezbedila sudijska nezavisnost kao garancija ljudskih prava i sloboda. Ova organizacija danas okuplja 74 nacionalne asocijacije i reprezentativne grupe sa svih 5 kontinenata. Organ koji odlučuje u IAJ je Centralni Savet. Svaka članica – asocijacija daje po dva predstavnika u ovaj Centralni Savet, koji se jednom godišnje sastaje uvek u drugoj zemlji. Tako na primer, na poslednjem sastanku, u Dakaru u Senegalu, u novembru 2010, sudija Vrhovnog suda Obale Slonovače izabrana je za predsednicu ove IAJ organizacije za naredne dve godine, a za generalnog sekretara ponovo je izabran sudija Kasacionog suda iz Italije. Ova organizacija ima konsultativni status - značaj za UN, tačnije za Organizaciju Međunarodne organizacije rada, kao i Ekonomsko-socijalni savet UN, odnosno Savet Evrope.

²³ www.iaj-uim.org/site/index.php?lang=en

IAJ ima 4 Studijske komisije od kojih svaka tretira: sudsku administraciju i položaj pravosuđa; građansko pravo i procedura, krivično pravo i postupak, javno pravo. Svaka komisija na osnovu nacionalnih izveštaja sastavlja godišnje izveštaje o zajedničkim problemima na uporednopravnim i transnacionalnim osnovama.

IAJ ima 4 Regionalne grupe: - Evropa (42 zemlje); Iberoamerička grupa (14 zemalja); Afrička grupa (12 zemalja); Azija, Severna Amerika i Okeanija (10 zemalja). Centralni Savet i studijske komisije, održavali su sastanke: 2010 – Senegal; Maroko - 2009; Jermenija-2008; Norveška-2007; Mađarska – 2006; Urugvaj-2005; Meksiko-2004; Austrija-2003, itd. Na poslednjem sastanku u Dakaru u novembru 2010. tretirane su sledeće teme: „Identifikacija i klasifikacija načina na koji se ugrožava nezavisnost sudstva“; „Problemi građansko-pravne zaštite privatnosti“; „Trgovina ljudima“ i „Zaštita podataka u procesima zapošljavanja“.

4.3. CCJE –KONSULTATIVNI SAVET EVROPSKIH SUDIJA²⁴

Komitet ministara Saveta Evrope u 2000. godini osnovao je Savetodavni savet evropskih sudija (CCJE), - konsultativno telo čiji je zadatak da razmenom iskustava iz zemalja članica Saveta Evrope, kao i davanjem svog mišljenja o nekim konkretnim pitanjima, razvija programe koji imaju za zadatak jačanje nezavisnosti, jačanje svesti o značaju nezavisnosti, nepristrasnosti i kompetencija sudija u svetlu borbi za demokratske vrednosti u društvu. CCJE je prva organizacija EU koja je sastavljena od strane sudija. CCJE čine 47 članica Saveta Evrope – iz svake zemlje po jedan.

Osnovni ciljevi i zadaci ove organizacije tiču se razrade problematike člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima – pravo na fer suđenje. Najznačajniji zadatak u tom smislu jeste implementacija globalnog okvirnog programa, za razvitak ideje „*rule of law*“, a što je 07. februara 2001. usvojeno od strane Komiteta ministara Saveta Evrope.

CCJE ima i neke druge posebne zadatke, a prvenstveno u tom smislu da rade na razvijanju specifičnih oblika saradnje između sudija, sudova i sudijskih organizacija između zemalja članica Saveta Evrope.

CCJE – svake druge godine organizuje sudijske konferencije o različitim pitanjima i problemima pravosuđa, na kojima se pokušavaju dati generalni odgovori na najaktuelnija pitanja tog vremena. Tako je na primer 2003. godine na jezeru Komo održana prva takva konferencija sa temom „Rani sporazumi između stranaka i uloga sudija“. Godine 2005. u Krakovu se raspravljalo o temi „Pravosuđe i mediji“, a 2007. godine u Rimu je tema bila „Kako treba da izgledaju pravosudni saveti“, dok se 2009. godine u Bordou, raspravljalo na temu „Odnos između sudija i tužilaca“.

Na postavljena pitanja Saveta ministara Saveta Evrope, CCJE, je davao i neka konkretna mišljenja o nekim konkretnim pitanjima. Valja napomenuti sledeća mišljenja:

- Mišljenje br. 1 iz 2001. tiče se opštih pitanja nezavisnosti sudija – pitanje stalnosti sudijske funkcije.
- Mišljenje broj 2 (2001) tiče se finansiranja i upravljanja sudovima, naročito u vezi sa članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima.
- Mišljenje br. 3 (2002) odnosi se na pitanja sudijske etike, ponašanja sudija izvan sudova koja utiču na nepristrasnost sudija.
- Mišljenje br. 4/2003) odnosi se na pitanja uvođenja i poboljšanja permanentnih treninga i obuke sudija.
- Mišljenje br. 5(2003) tiče se zakonodavstva i prakse postavljanja sudija u Evropski sud za ljudska prava u Strazburu.
- Mišljenje br. 6(2004) odnosi se na pitanja fer suđenja i pitanja suđenja u razumnom roku, te uvođenje alternativnih mera za rešavanje sporova između stranaka.

²⁴ www.coe.int/t/DGHL/cooperation/ccje/default_en.asp

PRILOZI

PRILOG 1²⁵

EVROPSKA POVELJA O STATUTU ZA SUDIJE

Učesnici multilateralnog sastanka o statutu za sudije u Evropi, koji je organizovao Savet Evrope između 8. i 10. jula 1998,

Uzimajući u obzir član 6 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji propisuje da “svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom osnovanim zakonom”;

Uzimajući u obzir Osnovna načela Ujedinjenih nacija o nezavisnosti sudstva, koje je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija novembra 1985;

Pozivajući se na Preporuku br. R (94) Komiteta ministara državama članicama o nezavisnosti, delotvornosti i ulozi sudija i usvajajući u potpunosti ciljeve koje ona postavlja;

Zainteresovani da unapređenje sudske nezavisnosti, neophodno radi učvršćivanja vladavine prava i zaštite individualnih sloboda u demokratskim državama bude što delotvornije;

Svesni potrebe da se odredbe koje treba da obezbede najbolje garantije stručnosti, nezavisnosti i nepristrasnosti sudija uvrste u formalni dokument namenjen svim evropskim državama;

Želeći da zakoni za sudije različitih evropskih država uzmu u obzir ove odredbe kako bi se na konkretan način osigurao najviši stepen garantija;

Usvojili su ovu Evropsku povelju o statutu za sudije.

²⁵ Prevod preuzet sa sajta Saveta Evrope: <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1766525&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864>

1. OPŠTA NAČELA

1.1. Statut za sudije ima za cilj da obezbedi stručnost, nezavisnost i nepristrasnost, koju svako lice opravdano očekuje od sudova i svakog sudije kojem je poverena zaštita njegovih prava. Ovo isključuje svaku odredbu i svaki postupak koji bi vodio umanjenu poverenja u takvu stručnost, nezavisnost i nepristrasnost. Ovu povelju čine odredbe koje na najbolji način mogu garantovati postizanje ovih ciljeva. Njene odredbe imaju za cilj da povećaju stepen garantija u različitim evropskim državama. One ne mogu poslužiti kao opravdanje za izmenu nacionalnih zakona u nameri umanjena već postignutog nivoa garantija u dotičnim državama.

1.2. U svakoj evropskoj državi, osnovna načela statuta za sudije utvrđuju se unutrašnjim propisima na najvišem nivou, a njegove odredbe najmanje na nivou zakona.

1.3. U vezi sa svakom odlukom koja utiče na izbor, zapošljavanje, imenovanje, napredovanje u karijeri ili prestanak funkcije sudije, statutom se predviđa intervencija organa nezavisnog od

izvršne i zakonodavne vlasti, od čijeg članstva barem polovinu čine sudije, koje su izabrale njihove kolege sudije, na način koji garantuje najširu predstavljenost sudstva.

1.4. Svakom sudiji koji/koja smatra da su mu/joj na bilo koji način ugrožena ili povređena zakonska prava ili nezavisnost uopšte ili pravila postupka, statut daje mogućnost obraćanja takvom nezavisnom organu, koji može da obezbedi ili da predloži delotvornu pomoć.

1.5. Prilikom obavljanja svojih dužnosti sudije moraju ispoljavati pristupačnost, poštovanje stranaka i spremnost da održe visok stepen stručnosti koju donošenje sudskih odluka zahteva u svakom predmetu – odluka od kojih zavise garantije individualnih prava i očuvanje tajnosti podataka koji su im povereni tokom postupka.

1.6. Država je obavezna da obezbedi da sudije imaju sva sredstva neophodna za pravilno obavljanje njihovih dužnosti, a posebno da predmete rešavaju u razumnom roku.

1.7. Profesionalne organizacije koje osnivaju sudije i kojima sve sudije mogu slobodno da pristupe značajno doprinose odbrani onih prava koja sudije uživaju na osnovu njihovog zakona, posebno u odnosu prema vlastima i organima koji su uključeni u donošenje odluka koje se na njih odnose.

1.8. Sudije se preko svojih predstavnika i profesionalnih organizacija uključuju u donošenje odluka u vezi sa sudskom upravom i određivanjem i raspoređivanjem sredstava potrebnih za sudsku upravu na državnom i lokalnom nivou. Isto tako, od sudija se traži mišljenje o planovima za izmenu zakona o sudijama i utvrđivanju njihovih plata i socijalnog osiguranja.

2. IZBOR, ZAPOSŁJAVANJE, OSNOVNA OBUKA

2.1. Prema odredbama statuta povodom izbora i zapošljavanja sudija od strane nezavisnog organa ili saveta, izbor kandidata zasniva se na njihovoj sposobnosti slobodne i nepristrasne procene pravnih pitanja o kojima će odlučivati i primene prava uz poštovanje dostojanstva ličnosti. Statutom se isključuje mogućnost odbijanja kandidata samo zbog njihovog pola, etničke ili socijalne pripadnosti, filozofskih i političkih stavova ili veroispovesti.

2.2. Statutom se predviđaju uslovi za izbor, koji u vidu zahteva vezanih za stručnu spremu ili prethodno iskustvo zajemčuju posebnu sposobnost za obavljanje sudijskih dužnosti.

2.3. Statutom se, putem odgovarajuće obuke na teret države, obezbeđuje priprema izabranih kandidata za delotvorno obavljanje sudijskih dužnosti. Organ pomenut u stavu 1.3 osigurava odgovarajući kvalitet obrazovnih programa i organizacije koja ih sprovodi, u svetlu zahteva slobodoumnosti, stručnosti i nezavisnosti, koji su vezani za obavljanje sudijske dužnosti.

3. IMENOVANJE I STALNOST

3.1. Odluku o imenovanju odabranog kandidata ili kandidatkinje na mesto sudije i raspoređivanju u određeni sud donosi nezavisni organ pomenut u stavu 1.3 ili se odluka donosi na predlog ili preporuku ovog organa, s njegovom saglasnošću ili na osnovu njegovog mišljenja.

3.2. Statut utvrđuje i okolnosti pod kojima prethodne aktivnosti kandidata ili kandidatkinje ili njegovih ili njenih bliskih srodnika mogu, zbog legitimnih i objektivnih sumnji u nepristrasnost i nezavisnost dotičnog kandidata ili kandidatkinje, predstavljati prepreku za njegovo ili njeno imenovanje u sud.

3.3. Tamo gde postupak zapošljavanja sudije zahteva probni rad, obavezno kratkotrajan, npr. posle imenovanja na mesto sudije ali pre potvrđivanja na stalnom položaju, ili tamo gde se sudija zapošljava na određeno vreme podložno produženju, odluku da se sudija ne primi u stalni radni odnos, odnosno da se ne produži period imenovanja, može doneti jedino nezavisni organ pomenut u stavu 1.3 ili se takva odluka donosi na njegov predlog, preporuku, s njegovom saglasnošću ili na osnovu njegovog mišljenja. Odredbe stava 1.4 primenjuju se i na lice na probnom radu.

3.4. U načelu, sudija koji već radi u sudu ne može se rasporediti na neku drugu sudijsku funkciju ili premestiti bilo gde, čak i na osnovu unapređenja, ako na to dobrovoljno ne pristane. Izuzeci od ovog načela dozvoljeni su jedino ako je premeštaj sudije vrsta disciplinske sankcije, u slučaju zakonite izmene sudskog sistema i u slučaju privremenog raspoređivanja u susedni sud radi ispomoći, pri čemu se zakonom izričito ograničava maksimalno trajanje takvog zadatka, što ne dovodi u pitanje primenu odredbi stava 1.4.

4. NAPREDOVANJE U KARIJERI

4.1. Kada se ne zasniva na dužini radnog staža, sistem unapređenja zasniva se isključivo na pokazanom kvalitetu rada i savesnom obavljanju sudijskih dužnosti, što objektivno procenjuje jedan ili nekoliko sudija i o čemu se razgovara sa dotičnim sudijom. Odluke o napredovanju zatim donosi organ pomenut u stavu 1.3, ili se one donose na njegov predlog ili uz njegov pristanak. Sudije koje nisu predložene za unapređenje moraju imati pravo da podnesu prigovor ovom organu.

4.2. Sudije slobodno obavljaju delatnosti van svog sudijskog mandata, uključujući one koje su otelotvorenje njihovih prava kao građana. Ova sloboda se ne sme ograničavati, osim ukoliko su ove delatnosti nespojive s poverenjem u sudiju, odnosno njegovu/njenu nepristrasnost i nezavisnost ili njegovu ili njenu obavezu da u predmetima postupa pažljivo i u razumnom roku. Obavljanje vansudijske delatnosti koja donosi prihod, osim literarne ili umetničke, mora se odobriti unapred u skladu sa zakonskim uslovima.

4.3. Sudije se moraju uzdržati od svakog ponašanja, postupka ili izražavanja koje može uticati na poverenje u njihovu nezavisnost i nepristrasnost.

4.4. Sudijama zakon zajemčuje održavanje i usavršavanje njihovih znanja, tehničkih, kao i društvenih i kulturnih, koja su im potrebna za obavljanje njihovih dužnosti, putem redovnog pristupa obuci koju država plaća i čiju organizaciju obezbeđuje, poštujući pri tom uslove predočene u stavu 2.3.

5. ODGOVORNOST

5.1. Ukoliko sudija prekrši neku od dužnosti izričito propisanih zakonom, može mu/joj se izreći sankcija jedino na osnovu odluke donete po predlogu, preporuci ili uz saglasnost tribunala ili drugog organa, koji čini najmanje polovina izabranih sudija, u okviru postupka uz potpuno poštovanje prava na saslušanje stranaka, u kome sudija protiv koga se postupak vodi mora imati pravo na

zastupnika. Zakonom se predviđaju sankcije koje se mogu izreći, a prilikom njihovog izricanja primenjuje se načelo proporcionalnosti. Odluka izvršnog organa, tribunala, odnosno organa koji izriče sankciju, kao što se ovde predviđa, podložna je ispitivanju od strane više sudske instance.

5.2. Država mora da garantuje naknadu neopravdano pretrpljene štete, nastale kao posledica odluke ili ponašanja sudije prilikom obavljanja njegovih/njenih dužnosti. Statutom se može predvideti da država može, u određenom roku, pokrenuti postupak za regres od sudije u slučaju teškog i neoprostivog kršenja pravila koja uređuju obavljanje sudijskih dužnosti. Podnošenju tužbe nadležnom sudu mora prethoditi dogovor s organom predviđenim u stavu 1.3.

5.3. Svako mora imati pravo na podnošenje žalbe bez posebnih formalnosti nezavisnom organu zbog nezakonitog postupanja (nepravde, sudske zablude) u konkretnom slučaju. Ovaj organ treba da bude ovlašćen da, kada na osnovu pažljive i iscrpne analize ustanovi da je do povrede nesumnjivo došlo greškom sudije, kao što je to predviđeno u stavu 5.1, prosledi stvar disciplinskom organu, ili da to barem preporuči organu koji je po zakonu nadležan.

6. PLATA I SOCIJALNO OSIGURANJE

6.1. Profesionalne sudije imaju pravo na platu čiji se iznos utvrđuje tako da se sudije zaštite od pritisaka na njihovo odlučivanje i, uopšte, ponašanje u okviru njihovih nadležnosti, što ugrožava njihovu nezavisnost i nepristrasnost.

6.2. Plata može da varira zavisno od dužine radnog staža, prirode posla koji sudija obavlja i visine odgovornosti, što se procenjuje prema transparentnim merilima.

6.3. Statutom se profesionalnim sudijama garantuje zaštita u slučajevima kao što su bolest, materinstvo, invalidnost, starost i smrt.

6.4. Statutom se posebno osigurava da sudije koje su dostigle starost za penziju, a koje su obavljale sudijske dužnosti u određenom periodu, imaju pravo na penziju, čiji iznos mora da bude što približniji iznosu njihove poslednje sudijske plate.

7. PRESTANAK FUNKCIJE

7.1. Sudiji trajno prestaje funkcija na osnovu podnošenja ostavke, medicinskog nalaza o fizičkoj nesposobnosti, dostizanja starosne granice, istekom zakonski utvrđenog mandata ili na osnovu razrešenja koje se proglašava u postupku predviđenom u stavu 5.1.

7.2. Postojanje nekog od razloga predviđenih u stavu 7.1, osim dostizanja starosne granice ili isteka zakonski utvrđenog mandata, mora utvrditi organ pomenut u stavu 1.3.

PRILOG 2

DEKLARACIJA IZ NAPULJA, KOJA SE ODNOSI NA TUŽIOCE

Funkcija javnih tužilaca je da afirmišu primenu prava kroz poštovanje zakonitosti i fundamentalnih prava i jednakosti pred zakonom.

Javno tužilaštvo je pravosudni organ koji mora biti autonoman od izvršne vlasti, čime se garantuje opšta nezavisnost pravosuđa i jednakost građana pred zakonom. U skladu sa tim izvršni organi ne mogu davati niti opšta, niti posebna uputstva za rad tužilaštva

Javni tužilac odgovara samo pravu i pravnim principima, kao što su zakonitost, nepristrasnost i objektivnost. Tužilac je takođe obavezan načelom obaveznog krivičnog gonjenja, dok se načelo oportuniteta ima primenjivati samo kada je reč o maloletnicima i to pod uslovima ranije predviđenim zakonom, pri čemu ispunjenje tih uslova treba da bude potvrđeno od strane suda.

Članovi tužilaštva čine jedinstvenu celinu magistrature i kao celina imaju isti položaj, prava i garancije kao i sudije i njihove organizacije.

Raspored slučajeva, zamenjivanje i zastupanje slučajeva, mora biti zasnovano na objektivnim kriterijumima, koji su prethodno utvrđeni.

Postavljenje, organizacija i disciplinske sankcije za rad magistrata – tužilaca, moraju biti u nadležnosti Vrhovnog saveta, koji može biti ili zajednički sa sudijama, ili pak tužilaštvo može sačinjavati svoj zasebni savet, koji treba da sačinjavaju magistrati koji su birani od strane samih pripadnika magistrature. Oni su birani na jedan određen vremenski period.

Kada izdaju naredbe za sprovođenje istražnih radnji, tužiocima moraju imati moć da rukovode odgovarajućim merama koje su neophodne za istragu, te da imaju efektivnu kontrolu nad sudskom policijom koja sprovodi istražne radnje.

PRILOG BR. 3

MAGNA CARTA SUDIJA

U novembru 2010. godine na 11. plenarnom zasedanju u Strazburu doneta je *Magna carta sudija* na osnovu dvanaest mišljenja koje je CCJE prethodno usvojio:

1. Vladavina prava i pravosuđe
2. Sudijska nezavisnost je od ključnog značaja za funkcionisanje pravosuđa. Ta nezavisnost treba da bude statutarna, funkcionalna i finansijska, a naročito se to tiče izbora i postavljenja sudija.
3. Nezavisnost se garantuje postojanjem objektivnih kriterijuma za izbor i postavljenja; disciplinska odgovornost će se sprovesti pred telom koje je i nezavisno; Pravosuđe mora biti uključeno u donošenje svih odluka koje se tiču njega samog i pitanja u vezi organizacije pravosuđa. U tom smislu sudovi treba da obezbede jednakost oružja između tužilaca i optuženih. U tom smislu od izuzetne je važnosti da i tužiocima bude garantovana ista takva nezavisnost, kao i sudijama. Sudijama se takođe mora osigurati pravo da budu članovi nacionalnih organizacija – nacionalnih udruženja sudija (tužilaca).
4. Važnost i značaj pravosudnih saveta i načina na koji su oni formirani.
5. Važnost i značaj uvođenja i poštovanja principa „prava na slučajnog sudiju“, tj. da celokupnoj javnosti bude jasno i transparentno kako i na koji način se određuje koji će sudija suditi u kojem konkretnom slučaju.
6. Važnost izgradnje etičkih principa i kodeksa ponašanja u svakodnevnom životu.
7. Svi ovi principi moraju se primenjivati i na međunarodne sudove.

SADRŽAJ

1. MEĐUNARODNI PROPISI O STRUKOVNIM UDRUŽENJIMA	3
2. NACIONALNA UDRUŽENJA	5
2.1 Udruženje tužilaca Ukrajine	5
2.2 Udruženje javnih tužilaca Bugarske	6
2.3 Udruženje tužilaca Republike Makedonije	7
2.4 Udruženje tužilaca Mađarske	8
2.5 Udruženje sudija i tužilaca Nemačke	11
2.6 Udruženje nosilaca pravosudne funkcije Francuske	12
2.7. The National District Attorneys Association	15
2.8. The Australian Association of Crown Prosecutors	16
2.9. Španija	17
2.10. Italija	18
2.11. Engleska i Vels	20
3. SLIČNOSTI I RAZLIKE IZMEĐU UDRUŽENJA	22
4. MEĐUNARODNA UDRUŽENJA	24
4.1. MEDEL	24
4.2. Međunarodno udruženje sudija	25
4.3. CCJE –Konsultativni savet evropskih sudija	27
PRILOZI	28

